

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAYRAM ÇAĞLAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11171)

Karar Tarihi: 19/7/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN
Üyeler : Serruh KALELİ
Hicabi DURSUN
Kadir ÖZKAYA
Rıdvan GÜLEÇ
Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA
Başvurucular : 1. Bayram ÇAĞLAR
2. Necmettin PALA
3. Selim EKİCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tutukluluğun hukuka aykırı olması ve makul süreyi aşması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, yargılamanın özel yetkili mahkemede devam etmesi nedeniyle kanuni hâkim güvencesinin, siyasi parti faaliyetleri ve legal eylemler nedeniyle tutuklama kararı verilmesi nedeniyle siyasi faaliyette bulunma hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/7/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. 2014/11175, 2014/11182 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/11171 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine; incelemenin 2014/11171 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.
6. 2014/11171, 2014/11175 sayılı başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.
7. 2014/11182 sayılı başvuru belgelerinin de bir örneği bilgi için Bakanlığa gönderilmiştir. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmasına gerek olmadığı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular, silahlı terör örgütü üyesi olma suçunu işledikleri şüphesiyle 13/9/2011 tarihinde gözaltına alınmışlar; 17/9/2011 tarihinde tutuklanmışlardır.

10. Mersin 5. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/105 sayılı dava dosyasına göre tutuklu bulunan başvurucular, 27/5/2014 tarihli duruşmada tutuksuz yargılanmak üzere tahliye talebinde bulunmuşlar ancak talepleri aynı duruşmada reddedilmiştir.

11. Başvurucular, Mersin 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/5/2014 tarihli ret kararına itiraz etmiş ancak Mersin 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/6/2014 tarihli ve 2014/480 Değişik İş sayılı kararı ile itirazları reddedilmiştir.

12. Ret kararı, başvuruculara 13/6/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucular 4/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

14. Başvurucular 18/7/2014 tarihli duruşmada tahliye edilmiştir. Başvurucular hakkındaki dava İlk Derece Mahkemesinde derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

15. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "*Tazminat istemi*" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

...

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

16. 5271 sayılı Kanun'un "*Tazminat isteminin koşulları*" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.

(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 19/7/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia Yönünden

a. Başvurucuların İddiaları

18. Başvurucular somut olay, olgu ve bilgi olmadığı hâlde tutuklandıklarını ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda, kamu gücünün neden olduğu iddia edilen

ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (*Veli Özdemir*, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

20. Somut olayda başvuru, somut olay, olgu ve bilgi olmadığı hâlde tutuklandıklarını ileri sürmüşse de tutuklanmalarına dayanak oluşturan ifade ve sorgu zaptı, tutuklama kararı, iddianame vb. herhangi bir belge sunmamış, iddialarını temellendirememiş, delillerini sunma ve temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmemişlerdir. Dolayısıyla başvuru tarafından ileri sürülen iddianın kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia Yönünden

a. Başvurucuların İddiaları

22. Başvurucular, tutukluluğun devamı kararlarının hukuka aykırı olduğunu, tutukluluğun devamına karar veren Mahkemenin her seferinde aynı klişe gerekçelerle tahliye taleplerinin yanında adli kontrol hükümlerinin uygulanması taleplerini de reddettiğini, tutukluluğun makul süreyi aştığını, delilleri karartma ve kaçma ihtimallerinin olmadığını, kendileri ile benzer konumda olan ve başka davalarda yargılanan sanıkların tahliye edildiğini, kendilerinin hâlen tutuklu olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yanında eşitlik ilkesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

b. Değerlendirme

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda ihlal iddialarının özünün tutukluluğun uzun sürmesine, yargılamanın tutuklu devam ettirilmesine yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Başvurucuların bu başlık altındaki iddiaları Anayasanın 19. maddesinin yedinci fıkrası kapsamında değerlendirilmiştir.

24. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17).

25. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvuru tahliye edilmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğunu belirtmektedir (*Erkam Abdurrahman Ak*, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; *İrfan Gerçek*, B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45).

26. Somut olayda bireysel başvuruda bulunduktan sonra 18/7/2014 tarihinde tahliyesine karar verilen başvuru tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddiası, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılacak davada da incelenebilir. Bu madde kapsamında açılacak dava sonucuna göre başvuru tutukluluğunun makul süreyi aştığının tespiti hâlinde görevli mahkemece başvuru lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolunun başvuru durumuna uygun telafi kabiliyetini haiz etkili bir hukuk yolu olduğu

ve bu olağan başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun "ikincil niteliği" ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasının yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kanuni Hâkim Güvencesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları

28. Başvurucular, özel yetkili mahkemelerde yargılamanın devam ettiğini belirterek kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

29. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

30. Somut olayda başvuruya konu yargılamanın devam ettiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda başvurucuların, hukuk sisteminde mevcut yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda buldukları anlaşılmaktadır.

31. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Siyasi Faaliyette Bulunma Hakkı ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

1. Başvurucuların İddiaları

32. Başvurucular, siyasi parti faaliyetleri ve katıldığı yasal eylemler nedeniyle yargılandıklarını ve tutuklandıklarını, kendilerine isnat edilen eylemlerin düşünce ve örgütlenme özgürlüğü kapsamında olduğunu belirterek siyasi faaliyette bulunma ve toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

2. Değerlendirme

33. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda, kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (*Veli Özdemir*, §§ 19, 20).

34. Somut olayda başvurucular, siyasi parti faaliyetleri nedeniyle tutuklandıklarını ileri sürmüşlerse de bu iddialarını temellendirebilecek herhangi bir belge sunmamış, delillerini sunma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmemişlerdir (bkz. § 20). Dolayısıyla başvurucular tarafından ileri sürülen bu iddianın kanıtlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

35. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmadığına ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Başvuru Numarası : 2014/11171

Karar Tarihi : 19/7/2017

2. Tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Siyasi faaliyette bulunma ve toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuruçular üzerinde BIRAKILMASINA 19/7/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ